

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

**ОСНОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА
ПОЛІТИЧНИХ ЗНАНЬ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Інформатика)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта. Інформатика
Форма навчання	Денна
Розробник (викладач)	Бортніков В. І., доктор політичних наук, професор кафедри політології та публічного управління
Контактна інформація	Електронна адреса викладача: bortnikov.valeriy@vnu.edu.ua
Семестр, курс	1 семестр, 1 курс
Кількість годин/кредитів	Загальний обсяг: 120 годин / 4 кредити Аудиторних годин: 46; з них: лекцій – 22 год., семінарських – 24 год. Самостійної роботи: 70 год. Консультацій: 4 год.
Форма контролю	Залік
Час занять	Тижневих годин: 2,5 год Аудиторні заняття проводяться за розкладом: http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi Консультації викладача відповідно затвердженого графіку.
Анотація курсу	Освітній компонент «Основи громадянського суспільства і політичних знань» належить до циклу загальної підготовки здобувачів освіти спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика). Його зміст визначено двома змістовими модулями: Змістовний модуль 1: Суспільство, політична влада та її носії. Змістовний модуль 2: Політичні інститути та процеси. Обов'язковим елементом в ОК є ІНДЗ. За своїм змістом курс відноситься до предметного поля історії й теорії політики, розвитку демократії та громадянського суспільства, який представлено як сукупність теоретико-методологічних і практично-політичних аспектів дослідження суспільно-політичної сфери суспільства із врахуванням світового та вітчизняного досвіду. Завданням курсу є поглиблення знань здобувачів, одержаних ними в результаті засвоєння теоретичних курсів освітніх компонент гуманітарного циклу, формування умінь щодо використання прикладного дослідницького інструментарію для аналізу поточних політичних процесів.
Пререквізити	Курси соціально-гуманітарного циклу за навчальним планом у першому семестрі.
Постреквізити	«Психологія», «Педагогіка», «Методика навчання інформатики».

Мета вивчення освітнього компонента	Формування у здобувачів уявлень про сферу суспільно-політичних відносин, громадянське суспільство, політичні інститути та процеси. Освітній компонент «Основи громадянського суспільства та політичних знань» спрямований на формування таких <i>загальних</i> та <i>спеціальних (фахових)</i> компетентностей: ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність). ЗК 2. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети. ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільства у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 7. Здатність знаходити, обробляти, інформацію з різних джерел, аналізувати та синтезувати на основі перевірених фактів та логічних аргументів. ЗК 8. Здатність до самовизначення мети діяльності, самостійного пошуку знань, їх осмислення, закріплення, формування та розвитку умінь і навичок. ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня. ЗК 10. Здатність застосовувати навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 11. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості. СК 1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності. СК 2. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси. СК 3. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі. СК 5. Здатність застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та Internet- технології для управління та забезпечення якості навчально-виховного процесу середніх закладах освіти. СК 18. Здатність до системного мислення, застосування методології системного аналізу для дослідження складних проблем різної природи, методів формалізації та розв'язування системних задач, що мають суперечливі цілі, невизначеності та ризики.
Результати навчання	Опанування змісту освітнього компонента дозволяє отримати наступні програмні результати навчання: ПР 1. Демонструвати знання психолого-педагогічних і комунікаційних теорій, теорій навчання й виховання, основних напрямів та перспектив розвитку освіти та педагогічної науки в

	Україні. ПР24. Розробляти та підбирати навчальне, інформаційно-методичне й технічне забезпечення із використання різних освітніх та комунікаційних платформ.
--	--

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / Бали
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.	
Змістовний модуль 1. Суспільство, політична влада та її носії						
Тема 1. Теоретико-методологічні засадививчення громадянського суспільства	10	2	2	5	1	УО, Д, РМГ
Тема 2. Політика і влада як суспільні явища	10	2	2	5	1	УО, Д, РМГ
Тема 3. Політичні еліти та лідерство	9	2	2	5	-	УО, Д, РМГ
Тема 4. Демократія і права людини всучасному світі	9	2	2	5	-	УО, Д, РМГ
Тема 5. Політична культура та ідеологія. Основні ідеологічні течії сучасності	11	2	4	5	-	УО, Д, РМГ
Тема 6. Соціальні спільноти і політика	9	2	2	5	-	УО, Д, РМГ
Разом за змістовим модулем 1	58	12	14	30	2	15 балів
Змістовний модуль 2. Політичні інститути та процеси						
Тема 7. Політичні системи та політичні режими	13	2	2	8	1	УО, Д, РМГ
Тема8. Державна влада і місцеве самоврядування	13	2	2	8	1	УО, Д, РМГ
Тема 9. Політичні партії та партійні системи	12	2	2	8	-	УО, Д, РМГ
Тема 10. Вибори та виборчі системи	12	2	2	8	-	УО, Д, РМГ
Тема 11. Політичний процес. Політична діяльність та участь громадян у політиці	12	2	2	8	-	УО, Д, РМГ
Разом за змістовим модулем 2	62	10	10	40	2	15 балів
Контрольні роботи 1,2						60 балів
ІНДЗ						10 балів
Усього годин	120	22	24	70	4	100

Форми контролю: УО – усне опитування, Д – дискусія; РМГ – робота в малих групах

Питання для самостійного опрацювання

1. Інституційні характеристики громадських об'єднань в Україні.
2. Сутність політичних еліт в демократичній державі.
3. Які типи лідерства Вам відомі і за якими критеріями вони визначаються?
4. Технологія розв'язання політичних конфліктів із врахуванням регіональної специфіки.
5. Мобілізаційні технології у політичному процесі.
6. PR-технології як різновид політичних технологій.
7. Структура регіональних розмежувань за етнокультурною та геополітичною ознаками.
8. Формування іміджу політичного лідера.
9. Сутність виборчої системи.
10. Сутність політичної ідеології та її структура.
11. Типи політичних ідеологій.
12. Сутність політичних партій і партійної системи.
13. Типи партійних систем.
14. Партійна система в Україні.
15. Сутність політичної свідомості.
16. Сутність політичної культури.
17. Політична свідомість і культура в Україні.
18. Форми державного правління (республіка, монархія).
19. Форми адміністративно-територіального устрою (унітарна держава, федерація, конфедерація)
20. Сутність місцевого самоврядування.
21. Обласні, районні, міські, сільські, селищні ради у системі місцевого самоврядування України.
22. Громадські організації та рухи. Їх класифікація.
23. Засоби масової інформації та комунікації як складова громадянського суспільства.
24. Стан, проблеми та перспективи євроінтеграційної стратегії України.
25. Нормативно-правові документи як наукові джерела у політичній науці.

Політика курсу

Освітній компонент «Основи громадянського суспільства та політичних знань» належить до загального циклу підготовки здобувачів освіти спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика). Здобувач освіти зобов'язаний у повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навиками і компетентностями з даного освітнього компоненту.

Політика щодо оцінювання

Оцінювання здійснюється згідно «ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Форма підсумкового контролю – **залік**. Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувачів освіти (шкала від 0 до 100 балів).

Освітній компонент складається з двох змістових модулів. Його вивчення передбачає підготовку до семінарських занять (30 балів) та написання двох контрольних робіт (60 балів). Передбачається виконання ІНДЗ – 10 балів. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за виконання завдань на семінарських заняттях + контрольних робіт + ІНДЗ.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. Якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на заліку під час ліквідації академічної заборгованості становить – 100.

Здобувачу освіти також можуть бути зараховані результати навчання, здобуті у процесі

формальної, неформальної та/або інформальної освіти відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати результати навчання, що відповідають тематиці освітнього компоненту, його окремому розділу, темі (темам) або індивідуальному завданню, які здобувач освіти самостійно набув, вивчаючи освітні ресурси (семінари, інтернет-курси, професійні стажування та ін.) на онлайн-платформах Prometheus (<https://prometheus.org.ua>), EdEra (<https://www.ed-era.com>) та інших, і підтвердив відповідними сертифікатами.

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	Контрольні роботи	Сума
Підготовка і робота на семінарських заняттях – 12 балів (середній бал), робота за активність – 3 бали	Підготовка і робота на семінарських заняттях – 12 балів (середній бал), робота за активність – 3 бали			
15 (12+3)	15 (12+3)	10	60	100

Теми індивідуальних науково-дослідних завдань (у формі реферату)

1. Форми правління республік або монархій (країна за вибором здобувача освіти).
2. Політичні режими (за вибором здобувача освіти).
3. Політичні партії та громадські організації країн світу (за вибором здобувача освіти).
4. Політичні технології.

Питання до заліку у випадку ліквідації академічної заборгованості

1. Розкрийте зміст поняття «суспільство».
2. Охарактеризуйте стадії розвитку сучасного суспільства.
3. Розкрийте особливості становлення громадянського суспільства в Україні.
4. Інституційні характеристики громадських об'єднань в Україні.
5. Охарактеризуйте моделі взаємовідносин між владою та опозицією.
6. Сутність політичних еліт в демократичній державі.
7. Охарактеризуйте сутність макіавеллізму.
8. Визначте характерні риси політичного лідерства. У чому проявляється відмінність лідерства від керівництва?
9. Які типи лідерства Вам відомі і за якими критеріями вони визначаються?
10. Охарактеризуйте чинники, які впливають на формування політичних лідерів в сучасній Україні.
11. Визначить ідейні витоки і сутність тоталітаризму. У чому полягає його специфіка порівняно з демократією й авторитаризмом.
12. Розкрийте соціальну природу фашизму. Чи можливе виникнення фашизму сьогодні?
13. Охарактеризуйте поняття «демократія» у всьому багатстві його вимірів.
14. Охарактеризуйте економічні, соціальні та культурно-духовні основи демократії.
15. Розкрийте зміст та особливості структури Загальної декларації прав людини.
16. Розкрийте зміст політичної суб'єктності нації.
17. Радянська інтерпретація сутності націй і національних відносин в СРСР.
18. Головні проблеми та завдання формування української нації.
19. Технології легітимації та делегітимації політичної влади.
20. Технологія розв'язання політичних конфліктів із врахуванням регіональної специфіки.
21. Мобілізаційні технології у політичному процесі.
22. PR-технології як різновид політичних технологій.
23. Технології організації виборчого процесу.

24. Політичний акціонізм (політичний перформанс, гепенінг, арт-інсталяція, флешмоб, стрит-арт, боді-арт, краудфандинг, краудсорсинг).
25. Політичний протест та його форми.
26. Ненасильницький політичний протест як політична технологія.
27. Технології та методи боротьби проти недемократичних режимів за книгою
28. «Шарп Дж. Від диктатури до демократії: концептуальні засади здобуття свободи».
29. Інституалізація громадянської активності під час Революції Гідності у формі майданів, загонів самооборони, комітетів громадської люстрації та ін.
30. Перебіг «кольорових» революцій у країнах Центральної та Східної Європи. Революційні події у країнах Північної Африки та Близького Сходу в контексті «арабської весни» ХХІ ст.
31. Теоретичні й технологічні аспекти переходу країн Центральної та Східної Європи до демократії в межах концепції «демократичного транзиту».
32. Структура регіональних розмежувань за етнокультурною та геополітичною ознаками.
33. Формування іміджу політичного лідера.
34. Класифікація брудних політичних технологій та засоби їх протидії.
35. Політична система в Україні.
36. Типи політичних режимів.
37. Політичний режим в Україні.
38. Сутність виборчої системи.
39. Типи виборчих систем.
40. Виборча система в Україні.
41. Сутність політичної ідеології та її структура.
42. Типи політичних ідеологій.
43. Сутність політичних партій і партійної системи.
44. Типи партійних систем.
45. Партійна система в Україні.
46. Сутність політичної свідомості.
47. Сутність політичної культури.
48. Політична свідомість і культура в Україні.
49. Політичне лідерство та еліта в Україні.
50. Форми державного правління (республіка, монархія).
51. Форми адміністративно-територіального устрою (унітарна держава, федерація, конфедерація).
52. Сутність місцевого самоврядування.
53. Громада як основна територіальна одиниця.
54. Обласні, районні, міські, сільські, селищні ради у системі місцевого самоврядування України.
55. Громадські організації та рухи. Їх класифікація.
56. Засоби масової інформації та комунікації як складова громадянського суспільства.
57. Стан, проблеми та перспективи євроінтеграційної стратегії України.
58. Нормативно-правові документи як наукові джерела у політичній науці.
59. Інтернет-джерела у науковій роботі з політичної теорії та практики політичної діяльності.
60. Проблеми національної безпеки України на сучасному етапі державотворення.
61. Соціально-економічні та політичні витоки сучасного тероризму.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю – залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Вирішення конфліктних ситуацій

Будь-яка конфліктна ситуація, яка виникає в учасників освітнього процесу вирішується згідно «ПОЛОЖЕННЯ про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки».

Політика викладача щодо здобувача освіти

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загально-прийнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; списування. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки знайшли своє відображення в «Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки». Вимоги до академічної доброчесності визначаються «ПОЛОЖЕННЯМ про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Під час навчання здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися здобувачі освіти під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Під час оцінювання результатів навчання здобувачі освіти не користуються забороненими засобами (мобільний телефон, планшет, конспект, навчальна література, інші джерела інформації, в тому числі Інтернет-ресурси), самостійно виконують запропоновані завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона вивчають теоретичний матеріал самостійно використовуючи навчальні посібники, конспекти лекцій, виконують всі завдання для аудиторних занять, всі домашні завдання. Прозвітуватися про виконання завдань можна під час консультацій, одночасно при цьому з'ясувати незрозумілі моменти, задати запитання викладачу.

Перескладання контрольних робіт заборонено. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Конституція України (із змінами 1997–2019 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
4. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки: Указ Президента України № 68 від 26 лютого 2016. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
5. Статут Організації Об'єднаних Націй. Київ : Видано Департаментом громадської інформації ООН. 67 с.
6. Мацієвський Ю. В., Лебедюк В. М. Як писати наукові роботи з політології?: навч. посібник. Вид. друге, перероб. і доп. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2019. 162 с.
7. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / Дуглас Норт, Джон Волліс, Баррі Вайнгест; пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.
8. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч. посібник / В. І. Бортніков, О. Б. Ярош, С. О. Байрак та ін.; за заг. ред. В. І. Бортнікова. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 456 с.
9. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Тарас Цимбал і Роман Корнута. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
10. Ярош Я. Трансформація політичних партій в Україні: монографія. Луцьк: АКВА ПРИНТ, 2019. 274 с.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Світлана ЯЦЮК

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
політології та публічного управління
протокол № 1 від 3 вересня 2022 р.**

Завідувач кафедри:

Оксана ЯРОШ